

Justitieombudsmannen
Per LennerbrantRegeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över betänkandet En ny lag om ordningsvakter m.m.
(SOU 2021:38)**

(Ju2021/02070)

Riksdagens ombudsmän (JO) har inbjudits att lämna synpunkter på betänkandet.

Jag begränsar mitt yttrande till följande synpunkter, i övrigt avstår jag från att yttra mig över förslagen i betänkandet.

Transport av personer som omhändertagits

En transport av en frihetsberövad person är integritetsingripande och kan vara förknippad med särskilda risker för den som transporteras. Det är därför viktigt att förslaget inte leder till en inskränkning i de rättssäkerhets- och kontrollfunktioner som finns i dag.

När det gäller omhändertaganden som gjorts med stöd av LOB eller 13 § polislagen vill jag betona vikten av förmansprövningen. Det finns i dag en tydlig struktur i LOB och polislagen om en förmansprövning av ett omhändertagande. Förmansprövningen fyller en viktig rättssäkerhetsfunktion.

Med utredningens förslag blir denna struktur inte längre lika tydlig. Det framgår inte av lagförslagen hur ordningsvaktens omhändertagande ska komma under förmannens prövning i de fall omhändertagandet inte överlämnas till en polis. Denna otydlighet kan få negativa konsekvenser i rättssäkerhetskänseende. Det bör därför förtydligas hur en ordningsvaktens omhändertagande som inte överlämnas till en polis ska bli föremål för förmansprövning.

Av författningskommentaren till föreslagna 10 § andra stycket LOB respektive 29 § tredje stycket polislagen framgår att frågan om att överlämna transporten till en ordningsvakt förutsätter att omhändertagandet ska bestå, dvs. att förmannen beslutat om det. En sådan grundläggande förutsättning ska enligt min mening framgå direkt av lag.

Utredningens förslag innebär också att den prövning av omhändertagandet som i dag sker när en ordningsvakt överlämnar den omhändertagne till närmaste polis

försvinner, om inte en polis kommer till platsen och övertar omhändertagandet. Effekterna i rättssäkerhetskänslighet av detta bör analyseras vidare i den fortsatta beredningen. I betänkandet behandlas inte heller möjligheten att transportera en person som är omhändertagen enligt LOB till dennes bostad. Även detta bör beröras i den fortsatta beredningen.

Ett av skälen till den nya regleringen är att tiden från ett frihetsberövande till dess att transport sker ska minska. Möjligheten att överlämna transporten får givetvis inte i det enskilda fallet medföra att den tiden ökar. Det kan finnas anledning att lyfta fram detta som en sådan faktor som Polismyndigheten ska beakta vid sin prövning av om det är lämpligt att lämna över transporten.

En förutsättning för att ordningsvakter ska kunna ges befogenheten att sköta transporter är att ordningsvakterna ges en fullgod utbildning.

Identitetskontroll

Befogenheten att genomföra en kroppsvisitation för att fastställa identiteten på en person kommer enligt förslaget också att gälla i samband med ett avlägsnande. Det finns dock mer sällan anledning att utföra kroppsvisitationer i identifieringssyfte i dessa fall. Jag ställer mig därför tveksam till att befogenheten ska omfatta avlägsnanden. Den utökade befogenheten behandlas kortfattat och det hade varit önskvärt med en utförligare analys.

Envarsgripanden

Jag har förståelse för utredningens ambition att låta bl.a. ett gripande som en ordningsvakt gör i sin tjänsteutövning, vilket i dag sker med stöd av bestämmelsen om s.k. envarsgripande, omfattas av de bestämmelser i brottsbalken som förutsätter att åtgärden vidtagits vid myndighetsutövning. Den valda lagtekniska lösningen är dock något säregen och reser följdfrågor.

Begreppet myndighetsutövning förekommer i flera andra författningar. Vad som ligger i begreppet har utvecklats över tid genom uttalanden i praxis och förarbeten. Det hade varit värdefullt med ett utförligt resonemang om vilka konsekvenser förslaget kan få för tolkningen av begreppet i andra sammanhang. Vidare kan jag se en risk för oönskade motsatsslut vid tillämpningen av bestämmelserna i t.ex. 17 kap. 1 § respektive 20 kap. 1 § brottsbalken i fråga om situationer som inte avser sådana ingripanden som den nu föreslagna bestämmelsen tar sikte på. Även i det avseendet hade ett mer utförligt resonemang varit önskvärt.

Jag kan på det föreliggande underlaget inte ställa mig bakom att förslaget blir föremål för lagstiftning.

JO:s tillsyn

JO utövar tillsyn över ordningsvaktens myndighetsutövning. I betänkandet behandlas inte tillsynen närmare eller hur förslagen om de utökade befogenheterna kan komma att påverka JO:s tillsyn.

Per Lennerbrant

Ärendet har föredragits av Olle Molin. Byråchefen Stefan Nyman har deltagit i beredningen.

